

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗ ΣΤΟΝ
ΝΙΚΟ ΚΟΥΡΜΟΥΔΗ

Σκαλίζοντας τεφτέρια οικογενειακών αποτυπωμάτων, ο συγγραφέας Θεόδωρος Γρηγοριάδης («Ζωή μεθόρια», Κρατικό Βραβείο μυθιστορήματος 2016) πσιωγουρίζει στον γενέθλιο τόπο του, το Παλαιοχώρι Παγγαίου του Νομού Καβάλας. Εκεί ανακαλύπτει μια εν μέρει άγνωστη «ταυτότητα» του πατέρα του: τη μεγάλη του λαχτάρα για τη μουσική. Ο Λεωνίδας είναι ένας νεαρός καπνεργάτης στα τέλη της δεκαετίας του 1950, που λατρεύει το τανγκό και τον Κάρλος Γαρδέλ. Παρέα με δυο φίλους και με την κιθάρα αγκα-

Ακόμα και μια φωτογραφία, που θεωρούμε ντοκουμέντο, είναι ξαναϊδωμένη εκδοχή της του παρελθόντος

λιά, γίνονται το σουξέ των πανηγυριών ως το Τρίο Καντάδα. Πρόσφυγας δεύτερης γενιάς «ξεγλιστράει» από την ποντιακή παράδοση και ξεκινά μαζί με το Τρίο τα καλλιτεχνικά όνειρα. «Οι νεαροί πρόσφυγες όπως ο πατέρας μου είχαν γεννηθεί στους τουρκομακαλάδες λίγα χρόνια μετά την Ανταλλαγή, είχαν ακούσει για τις σφαγές και τις διώξεις των προγόνων τους, όμως αυτοί ήταν γέννημα μιας καινούργιας Ελλάδας που τη διεκδικούσαν και τη διαμόρφωναν με τον δικό τους τρόπο. Εφερναν μια φρεσκάδα που φάνηκε στα γλέντια τους» σημειώνει στο βιβλίο.

Μέσα από την τρυφερή ματιά του γιου, αναβιώνουν οι ηθικές και κοινωνικές μεταβάσεις της περιοχής. Η μεταμόρφωση του χωριού και ύστερα η ερήμωσή του. Γύρω από το πατρικό χνάρι εξιστορείται ένα μικρό ρέκβιεμ. Οι χυμοί μιας δύσκολης ζωής. Από το «Ζωή μεθόρια» απασχολούν τον συγγραφέα όλο και πιο έντονα η διαμόρφωση ενός τόπου και η εσωτερική

διαμάχη των ηρώων. Στη συνέντευξη που ακολουθεί ο Θεόδωρος Γρηγοριάδης μιλάει για το βιβλίο – μια ιδιότυπη μείξη αυτοβιογραφικών αναμνήσεων, μυθοπλασίας και φωτογραφιών που λειτουργούν ως ντοκουμέντα – αλλά, αναπόφευκτα, και για τη συγκυρία στην οποία έγινε η συνέντευξη.

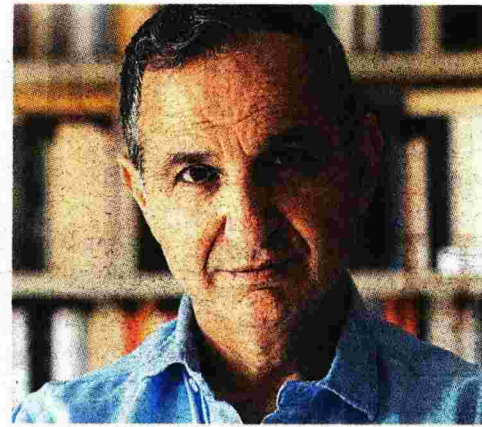
Είμαστε σε περίοδο που ο καθένας βγάζει πλέον τα συμπεράσματά του για την πανδημία και τις επιπτώσεις της. Εσείς πώς βιώσατε αυτή την πρωτόφαντη υπαρξιακή συνθήκη;

Στην αρχή νόμισα ότι ζούσα μια παρατεταμένη περίοδο της μοναχικότητάς μου. Υστερα ήρθε ένα αίσθημα αδιεξόδου. Δεν είχαμε βιώσει ως γενιά κάτι παρόμοιο, λες και ήμασταν άτρωτοι. Τώρα σκεφτόμαστε τη ζωή μας με άλλους όρους, πιο υπαρξιακούς ή πιο πρακτικούς. Φοβάμαι για τα ψυχικά τραύματα, την απώλεια των κοινωνικών ιστών, τον ρατσισμό κατά των ηλικιωμένων ή αρρώστων. Τρομάζω με μια ενδεχόμενη οικονομική επιδείνωση. Ανησυχώ για όλους, δεν είμαστε μόνοι πάνω στη Γη.

Παρακολουθείτε από πολύ κοντά τις εξελίξεις στον χώρο του βιβλίου. Από την πείρα σας τι θα χρειαζόταν ώστε να τονωθεί αυτός ο πολύπαθος χώρος;

Το βιβλίο την πληρώνει πάντα, είτε στις μεγάλες χαρές είτε στις λύπες. Χρειάζονται μέτρα στήριξης από το κράτος και ειδικούς γνώστες του βιβλίου. Να βοηθηθούν οι συγγραφείς και οι εκδότες. Σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες δίνονται οικονομικά κίνητρα για να συνεχίσουν να γράφουν οι συγγραφείς. Χρειαζόμαστε κείμενα, η λογοτεχνία είναι η κληρονομιά μας, πρέπει να υποστηρίζεται και να προβάλλεται διεθνώς με μεταφράσεις. Στο μεταξύ ας ανοίξουν με ελεγχόμενη ροή πελατών τα βιβλιοπωλεία, καλό θα κάνουν στον ψυχισμό των ανθρώπων, και ας αρχίσουμε να αγοράζουμε τα βιβλία, το πιο αρχαίο και ωφέλιμο πολιτιστικό αγαθό.

Από τη «Ζωή μεθόρια» και εντεύθεν σας απασχολούν η διαμόρφωση ενός τόπου και η εσωτερική διαμάχη των ηρώων. Κάτι που φαίνεται και «Στο τραγούδι του πατέρα». Ποια

Ο Θεόδωρος Γρηγοριάδης

είναι τα συστατικά αυτής της διαμάχης;

Κάθε τόπος καθορίζει τη ζωή μας, μέσα μας κουβαλάμε τα δικά μας τοπία, τη δική μας ανθρωπογεωγραφία. Σε κάθε μου μυθιστόρημα ο τόπος συνδέεται με τον ψυχισμό των ηρώων διαμορφώνοντας τη συμπεριφορά τους. Με ενδιαφέρουν η μετατόπιση των ανθρώπων, οι προσωπικές τους εξορίες, το πώς επιβιώνουν σε οριακές καταστάσεις.

Και πώς προέκυψε η ανάγκη να γράψετε για τον πατέρα σας;

Ο πατέρας μου έφυγε από τη ζωή πριν από δέκα χρόνια, ήταν ένας άνθρωπος που με βοήθησε πολύ να βρω τον δρόμο μου. Θέλησα να αναδειξω μια πτυχή και του δικού του άλλου εαυτού: του μουσικόφιλου, του οργανοπαίκτη που έπαιζε στους γάμους με άλλους δύο φίλους του αλλά και μας τραγουδούσε τα βράδια στο σπίτι. Ήταν ένας ερασιτέχνης καλλιτέχνης που δεν μπόρεσε όμως να προχωρήσει. Θέλησα να μιλήσω για αυτόν, για το «Τρίο Καντάδα», για το τραγούδι της γενιάς τους.

Περιγράψτε μέρος των παιδικών σας χρόνων στο Παγγαίο. Τα καπνά, οι γενιές των μεταναστών, εκείνοι που έφυγαν και άλλοι που έμειναν. Εσείς μεγαλώνοντας τι αποκομίσατε;

Θεόδωρος Γρηγοριάδης

«Η περιγραφή του παρόντος χρειάζεται αφομοίωση»

Ο συγγραφέας μιλάει για το «Τραγούδι του πατέρα», μια μείξη αυτοβιογραφικών αναμνήσεων, μυθοπλασίας και φωτογραφικών ντοκουμέντων για το Παγγαίο τη δεκαετία του 1950

Εξήσα στο Παλαιοχώρι μέχρι τα δεκαοκτώ μου αλλά, για πολλά καλοκαίρια μετά, συνέχισα να δουλεύω στα καπνά. Η αγροτική μου πλευρά είναι μια άλλη μου εκδοχή που με βοήθησε πολύ, με κούραζε αλλά μου έδινε την ευχαρίστηση ότι συμμετείχα στην παραγωγή του καπνού, ότι ανήκα σε μια μικρή οργανωμένη κοινότητα. Η επαφή μου με τη γη με προσγεύωσε για τα καλά και με έκανε πιο ταπεινό – αν μπορεί κανείς να παινευτεί για αυτό.

Ο πατέρας σας υπήρξε εργάτης γης και λάτρης του τάνγκο. Στο βιβλίο μιλάει μετρημένα. Πόσα έκρυβε κατά τη γνώμη σας και γιατί τελικά δεν έφυγε από το χωριό;

Ήταν λιγομίλητος ο πατέρας αλλά γενναϊόδωρος. Δεν μας στέρησε τίποτε και η μάνα στάθηκε φυσικά από δίπλα. Προσπάθησε να ζήσει στη Θεσσαλονίκη όπως τα άλλα αδέρφια του αλλά δεν του άρεσε εκεί η ζωή. Καλύτερα που έμεινε στον τόπο του. Ωστόσο δεν ταξίδεψε, αυτό ήταν το παράπονό του. Πότε να προλάβει; Αυτό το μικρό βιβλίο, αφιερωμένο στη μνήμη του, είναι ίσως το ταξίδι που στερήθηκε.

Πώς εξελίχθηκε στο πέρασμα του χρόνου η σχέση με τον πατέρα, αλλά και η συγγραφική πορεία;

Ως γιος πιστεύω ότι τίμησα τα όνειρα του πατέρα, να σπουδάσω, να προχωρήσω, να ανοίξω τα δικά μου φτερά. Υπήρξα στη ζωή μου αγρότης, καθηγητής και συγγραφέας. Ωστόσο ο συγγραφέας άντεξε περισσότερο τώρα που σταμάτησαν τα άλλα. Από παιδί διάβαζα και έγγραφα, και μάλιστα κρυφά, για να μη φαίνεται εις βάρος των τόσων άλλων απασχολίσεων που είχαμε στο σπίτι, στο μαγαζί και στον κάμπιο.

Η μνήμη πόσο βοηθάει να ξεδιανύουμε την αφήγηση; Μήπως μας παραπλανά πολλές φορές;

Η μνήμη τροφοδοτεί την αφήγηση. Ομως καθετί καταγραμμένο είναι ήδη μια επωμένη ιστορία, μια αφηγηματική μυθοπλασία. Ακόμα και μια φωτογραφία, που θεωρούμε ντοκουμέντο, είναι μια ξαναϊδωμένη εκδοχή της του παρελθόντος.

Συνήθως τι σας παρακινεί για να ξεκινήσετε μια ιστορία;

Γράφω ανασύροντας ιδέες, σκηνές, λέξεις, ιστορίες. Γράφω επειδή διάβασα πολύ, κρατάω ασταμάτητα σημειώσεις, επανέρχομαι σε παλιά μοτίβα. Το γράψιμο είναι μια αδιάκοπη διεργασία που δεν έχει σχέση μόνο με την έκδοση ενός βιβλίου. Είναι κάτι πιο εσωτερικό, με το οποίο βρίσκομαι συνεχώς σε έναν διάλογο ή αντίλογο. Ωστόσο παραμένω σε επαφή με το παρόν που εισβάλλει στο παλιό μου υλικό. Όλα μου τα μυθιστορήματα αναφέρονται στις δεκαετίες που πέρασαν αλλά και σε αυτές που περνάμε. Απλώς η περιγραφή του παρόντος χρειάζεται λίγη αφομοίωση παραπάνω. Αν γράψω τώρα ή μετά την κρίση του κορωνοϊού, δεν θα έχει σχέση απαραίτητα με τις δύσκολες ώρες που περνάμε αλλά σίγουρα θα μεταβάλει ή θα επαναφορτίσει τις παλαιότερες και τις επόμενες ιδέες.

Θεόδωρος Γρηγοριάδης
«ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΠΑΤΕΡΑ»

Εκδόσεις Πατάκη,
σελ. 130,
Τιμή 8 ευρώ

